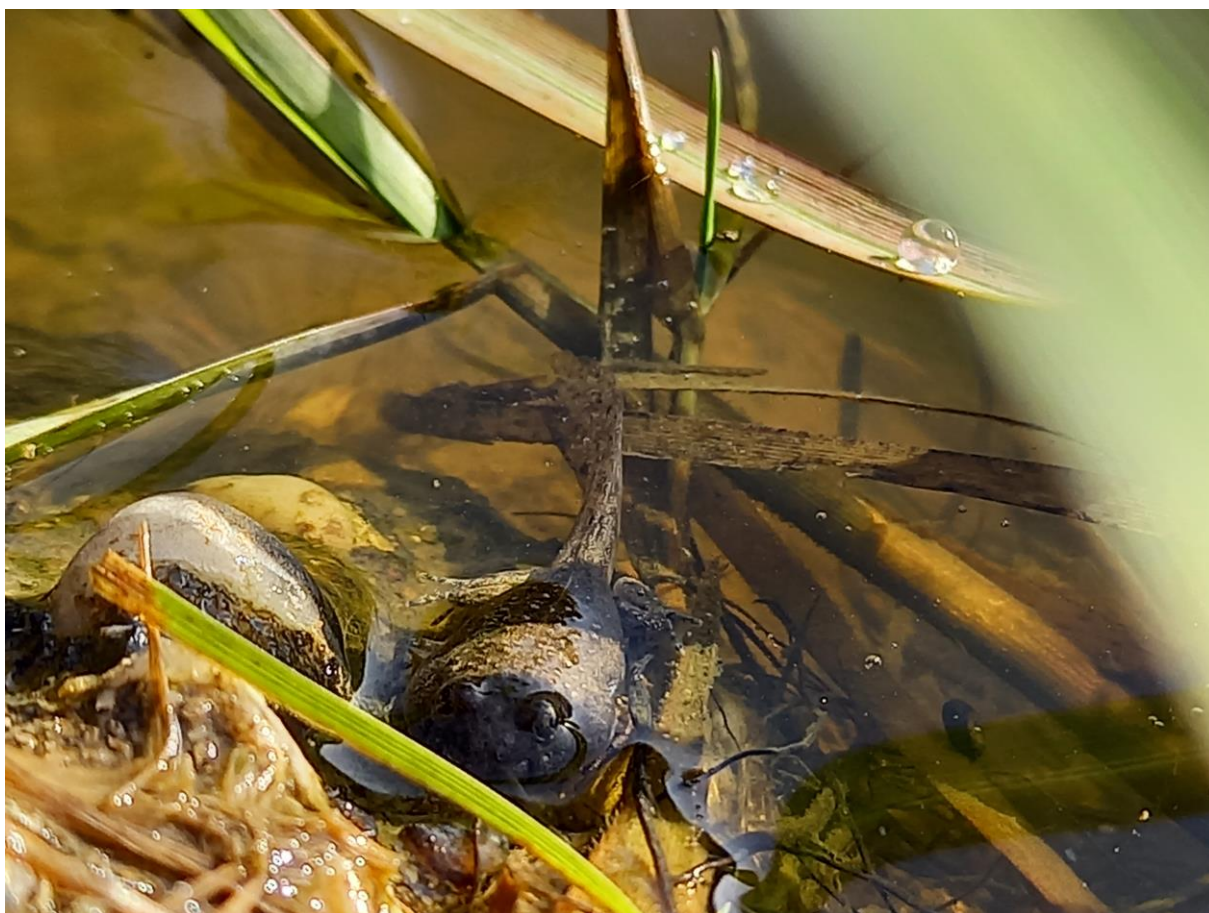

Advies Geelbuikvuurpad Dorrenweg

Gebruik, inrichting en beheer

Colofon

Titel: Advies Geelbuikvuurpad Dorrenweg; gebruik, inrichting en beheer

Status: Definitief

In opdracht van:

Staatsbosbeheer Zuid-Limburg
Gerendalsweg
6305 PA Schin op Geul

Contactpersoon:

N. Jasper

Opgesteld door:

OmniVerde BV.
Kortestraat 20
6101 HC Echt
info@omniverde.nl

+31 (0)6- 55000486

Samenstelling:

A.Brouns

Gecontroleerd door:

P.C.J. Puts

Datum:

13-12-2021

Plaats:

Echt

Afbeelding omslag:

Foto omslag: bijna gemetamorfoseerde larve van geelbuikvuurpad (foto: Anke Brouns)

Inhoud

1.	Inleiding	4
2.	Werkgebied	5
3.	Beschrijving knelpunten	6
4.	Voorgestelde oplossingen	8

1. Inleiding

Op en rondom de Dorrenweg te Gronsveld, in het Savelsbos, komt een populatie geelbuikvuurpadden (*Bombina variegata*) voor. De Dorreweg en de directe omgeving vormen een geschikt leefgebied voor de soort, maar er doen zich een aantal knelpunten voor met betrekking tot het gebruik van deze onverharde weg.

De geelbuikvuurpad komt van nature in Nederland alleen in het uiterste zuiden van Limburg voor. De soort heeft in de Rode Lijst de status Ernstig bedreigd. De geelbuikvuurpad opgenomen in de Europese Habitatrichtlijn (bijlage 2 en 4). De soort is beschermd volgens de Wet Natuurbescherming (www.ravon.nl, 2021). Dit betekent onder andere dat het verboden is om dieren opzettelijk te doden, te vangen, opzettelijk te verstoren en voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van bedoelde dieren te beschadigen of te vernielen. Door het huidige gebruik van de weg tijdens de actieve periode en de voortplantingstijd van de soort worden larven, juveniele en (sub)adulte dieren gedood en de voortplanting verstoord. Dit is in strijd met de wetgeving. Staatsbosbeheer heeft OmniVerde gevraagd om te adviseren over mogelijke oplossingen voor deze ongewenste situatie.

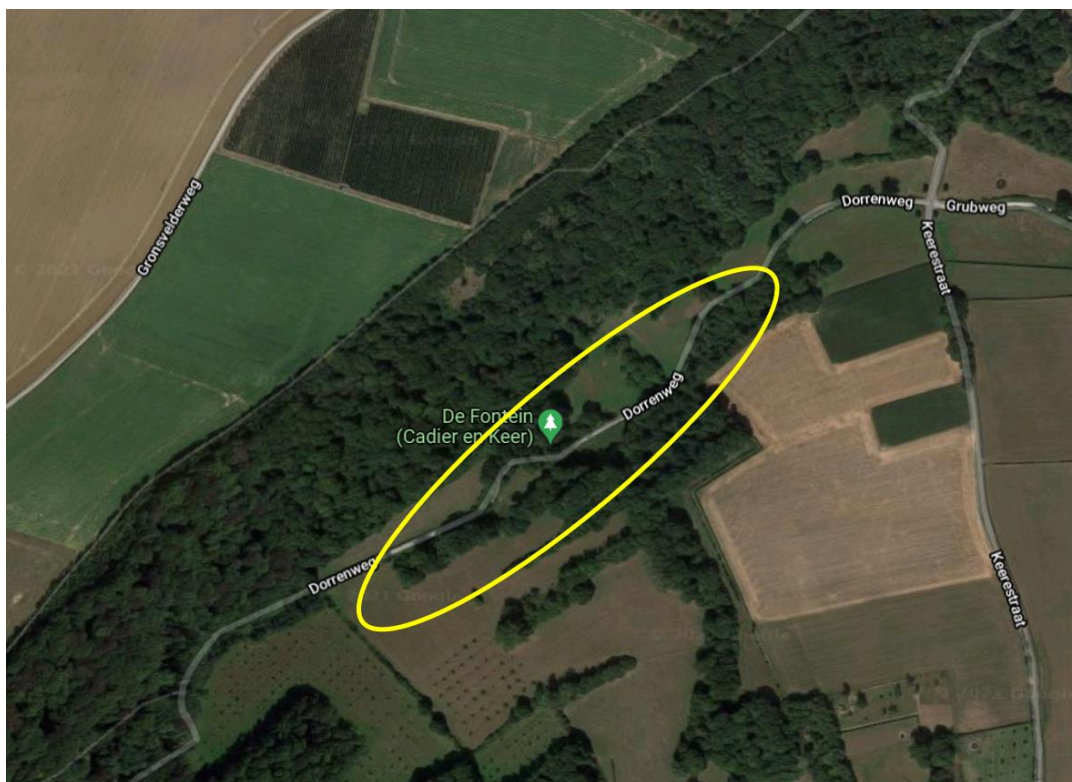
Bij het opstellen van het advies is overlegd met diverse experts en belanghebbenden. De gemeente Eijsden-Margraten is betrokken in de persoon van Ber Houben. Jurgen Mingels van de Natuurvereniging Cadier en Keer is geraadpleegd als lokale deskundige en om zijn soortenkennis. Met Ben Crombachs van Bureau Natuurbalans is overlegd vanwege zijn grote soortenkennis en betrokkenheid bij het al jarenlang lopende soortbeschermingsplan voor de geelbuikvuurpad. Daarnaast is er overlegd met boswachter beheer Niki Jasper en boswachter ecologie Stephan Huijgens van Staatsbosbeheer. Bij deze bedanken we hen voor hun positieve bijdrage.

2. Werkgebied

Het leefgebied van de geelbuikvuurpadden bij de Dorrenweg bestaat voor een deel uit een veldweg, de Dorrenweg, waarop afstromend water lokaal stagneert (foto 1). In onderstaande kaart (figuur 1) is het leefgebied in de Dorrenweg globaal aangegeven. Deze tijdelijke wateren vormen ideaal voortplantingsbiotoop omdat ze zich permanent in een pionierfase bevinden. Andere, concurrerende (amfibie-)soorten zijn hier niet of minder op aangepast, waardoor predatie op eieren en larven van geelbuikvuurpad nauwelijks plaats vindt.

Grenzend aan de weg zijn enkele betonnen veedrinkbakken ingegraven, welke jaarlijks in de winter worden leeggelaten, en pas laat in het voorjaar weer met (regen)water worden gevuld, wanneer concurrerende soorten hun plek al gevonden hebben in andere voortplantingswateren in de omgeving. Geelbuikvuurpadden moeten dan nog beginnen aan de voortplanting, waardoor ook deze bakken een ideaal voortplantingswater vormen.

De subadulte en adulte geelbuikvuurpadden maken gebruik van permanente verblijfswateren langs de weg. Hier foerageren ze en verblijven ze 's zomers wanneer ze niet aan de voortplanting deelnemen. Daarnaast is het landbiotoop van belang. Korte, open bodem en vegetatie rond de verblijfswateren worden ook wel gebruikt om te foerageren hoewel de dieren dat meestal in en vlakbij het verblijfswater doen. Over overwintering van geelbuikvuurpadden is nog niet alles bekend. Ze maken in elk geval gebruik van (kunstmatig aangebrachte) steenhopen, maar het ligt voor de hand dat ze ook in bossen en natuurlijke holtes overwinteren. Opvallend is dat ze in tegenstelling tot hun dynamische voortplantingsbiotoop voor hun overwintering juist kiezen voor een stabiel milieu, dat in elk geval vorstvrij moet zijn.

Figuur 1: Ligging werkgebied (geel omlijnd)

3. Beschrijving knelpunten

Gebruik

Het belangrijkste knelpunt vormt het (mede-)gebruik van de weg. Ondanks een inrijverbod (landbouwverkeer uitgezonderd) wordt er toch nog veel gebruik gemaakt van de weg door gemotoriseerd verkeer. Hierdoor worden regelmatig dieren doodgereden. Dit is een verlies voor deze zeldzame soort op zich, maar vanwege de streng beschermde status ook een overtreding van de Wet Natuurbescherming.

Daarnaast vormen de plassen die de belangrijkste voortplantingswateren voor de geelbuikvuurpad zijn een belemmering voor voetgangers en fietsers die de weg gebruiken. De plassen zijn vaak vrij diep en aanwezig over de volle breedte van de weg. Voor voetgangers is een parallel aan de weg gelegen pad door een weiland aanwezig, maar door een ontbrekende markering is dit niet goed vindbaar en lopen veel voetgangers toch over de veldweg en de wegberm. Fietsers zijn genooddaakt om door de plassen of door de berm te rijden, waar weinig plaats is, zeker wanneer deze moet worden gedeeld met voetgangers.

Landbouwverkeer dat de weg gebruikt bestaat voor een deel uit doorgaand verkeer; agrariërs en particulieren die geen percelen aan de Dorrenweg hebben liggen, maar de weg gebruiken op weg naar en van hun percelen verderop. Het overige landbouwverkeer bestaat uit aanliggende eigenaren, dit zijn voornamelijk pachters van Staatsbosbeheer. Ook het eigen personeel van Staatsbosbeheer gebruikt de weg, voornamelijk bij boswerkzaamheden en bij toezicht.

Daarnaast heeft de lokale faunabeheerder een ontheffing om de weg te gebruiken.

Als laatste groep maken ruiters gebruik van de weg, evenals, zij het zeer zelden, menners.

Hierbij moet worden opgemerkt dat de inschatting van het gebruik van de weg niet gebaseerd is op uitgebreid onderzoek, maar op toevallige waarnemingen en waarnemingen van derdenberust.

Inrichting

De inrichting van de weg en de directe omgeving vormt vooral een probleem voor voetgangers en fietsers. Door de plassen op de weg voelen gebruikers zich genooddaakt om gebruik te maken van de wegberm. Deze is daar niet voor ingericht, waardoor het ook hier snel modderig en moeilijk begaanbaar wordt. Er bestaat een omleiding door het grasland ten noorden van de veldweg, parallel er aan. Deze is toegankelijk via een tweetal klappoortjes, maar door het ontbreken van bewegwijzering is dit alternatief lastig te vinden, vooral voor mensen die de omgeving niet goed kennen.

Centraal in het voortplantingsgebied van de geelbuikvuurpadden bevindt zich een aantal toegangspoorten voor belendende percelen. Gebruikers van deze percelen zijn gedwongen met hun machines door de voortplantingswateren te rijden om hun grond te bereiken. Dit zorgt enerzijds voor het behoud van de pionierssituatie, maar anderzijds worden door dit gebruik dieren dood gereden. Het landbiotoop rond de poelen en bakken werd voorheen begraasd, waardoor de vegetatie kort en pen bleef. Doordat gebruikers van de weg naar een alternatieve route door de berm zochten is het raster beschadigd geraakt, zodanig dat de pachter er geen vee meer kan plaatsen en deze delen nu verruigen.

Beheer

Op dit moment wordt er geen beheer uitgevoerd aan de voortplantingswateren op de veldweg. Deze blijven in stand doordat water vanzelf stagneert in de diepere delen. De plassen blijven in stand door het gebruik van de weg door verkeer. Op dit moment vormt het beheer van deze plassen dus

geen probleem. Wel moet er voor worden gewaakt dat de plassen ook bij een minder intensief gebruik van de weg in stand en in een pionierstadium blijven.

De betonnen bakken worden beheerd door vrijwilligers van de Natuurvereniging Cadier en Keer. Zij laten het water 's winters uit de bakken lopen door de afdichtingsstoppen te verwijderen, en plaatsen deze laat in het voorjaar terug. Dit werkt goed en behoeft geen aanpassing.

Het landbiotoop rond de poelen en bakken is aan het verruigen doordat er al enkele jaren geen begrazing plaats vindt, en er ook niet gemaaid wordt. Daardoor warmt het er minder goed op, wat voor een warmteminnende soort als de geelbuikvuurpad niet ideaal is.

Het beheer van de aangrenzende percelen die Staatsbosbeheer in pacht uitgeeft bestaat momenteel uit maaien en afvoeren. Dit gebeurt met zware machines in de zomermaanden, juist wanneer de plassen op de weg in gebruik zijn als voortplantingswater. De plassen worden dan op een ongunstig moment in een kort tijdsbestek intensief doorreden.

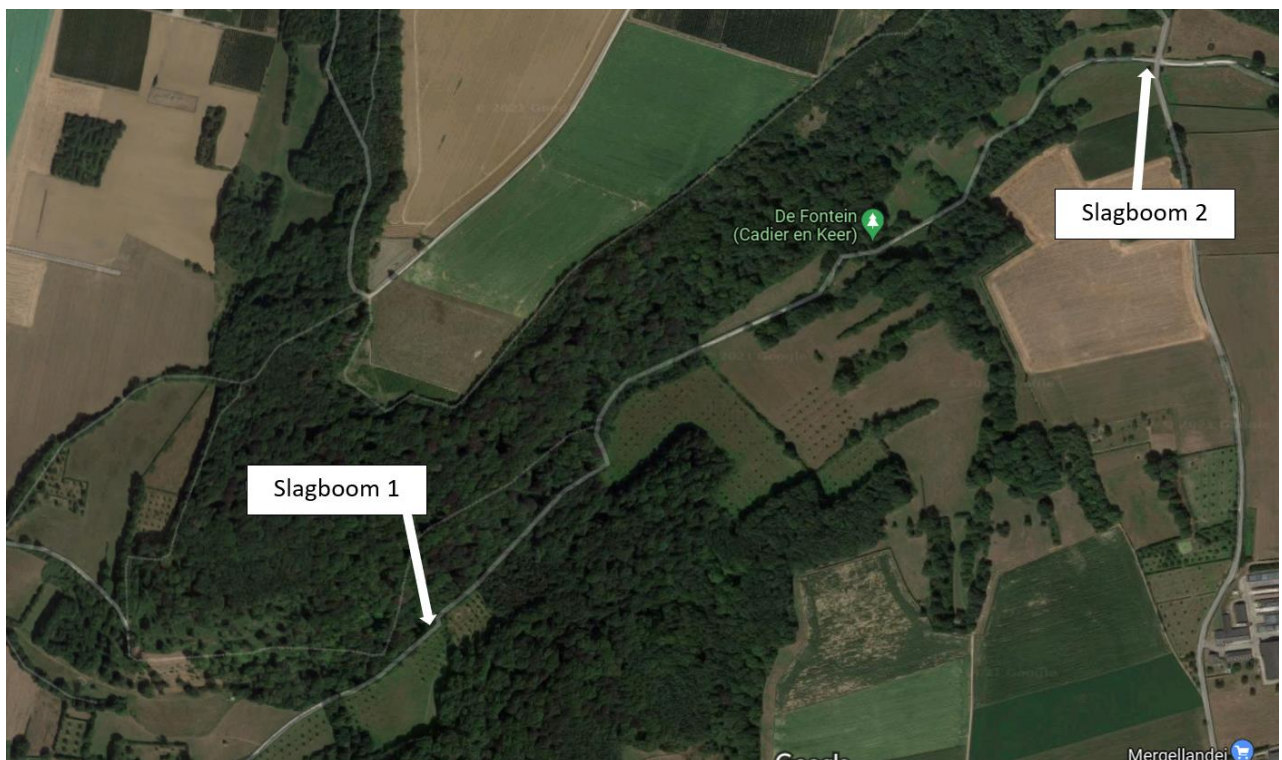

Foto 1; voortplantingswateren van de geelbuikvuurpad aan de Dorrenweg (geheel links een verblijfswater)

4. Voorgestelde oplossingen

Gebruik en inrichting

Het belangrijkste knelpunt lijkt het berijden van de weg door gemotoriseerd verkeer te zijn. Om doorgaand verkeer te weren kan de weg fysiek worden afgesloten met slagbomen, met daarnaast een zogenaamde carterkiller zodat menners nog wel toegang hebben tot de weg. Deze carterkiller moet voldoende hoog zijn om ook tractoren te weren. Op onderstaand kaartje is een voorstel gedaan voor de locaties van deze slagbomen. Doorgaand verkeer kan een andere route nemen, er zijn genoeg alternatieven die slechts een beperkte omweg vormen. De reden van het zo westelijk plaatsen van slagboom 1 is de MTB-route die over de Dorrenweg voert. In de directe omgeving van de plassen is het tracé vrij steil, waardoor er bij een afdaling op hoge snelheid een gevaarlijke situatie kan ontstaan; een fietser ziet mogelijk de slagboom niet tijdig, of kan niet meer voldoende afremmen. De locatie van slagboom 1 is vlak en overzichtelijk, wat het risico aanzienlijk beperkt. Beide locaties zijn goed af te sluiten vanwege de aanwezigheid van een bosje en een talud bij slagboom 1, en heggen bij slagboom 2. Op maatregelenkaart 1 is de locatie van beide slagbomen weergegeven. Bijkomend voordeel van het fysiek afsluiten van de weg is dat hierdoor meer rust in het gebied ontstaat, wat de natuur in het algemeen ten goede komt. Ook voor langzaam verkeer als voetgangers en fietsers is dit aangenamer. **Let op: voor het plaatsen van slagbomen is mogelijk een verkeersbesluit nodig. Dit dient te worden aangevraagd bij de gemeente Eijsden-Margraten. Onderhavig advies kan eventueel (mede) dienen als onderbouwing voor een aanvraag.**

Figuur 2; Maatregelenkaart 1, locaties van de slagbomen

De voetgangers en fietsers kunnen bediend worden door aan de zuidrand van de veldweg, half in de berm en half in de weg, een hellend profiel aan te brengen, vanaf enkele meters voor de eerste plas tot enkele meters na de laatste. Zo ontstaat er een hogere rug in de weg waarvan voetgangers en fietsers gebruik kunnen maken wanneer de plassen erg vol en diep zijn. Ander verkeer kan de weg op

deze manier gewoon blijven gebruiken. Een voorbeeld van een dergelijk profiel is te vinden aan de Molenweg te Bemelen, waar zich een vergelijkbaar probleem voordeed. Zie ook onderstaande foto 2 die op deze locatie is genomen. Wanneer het druk is kunnen voetgangers en fietsers mogelijk in de knel komen doordat de rug nogal smal is. Voetgangers kunnen dan gebruik maken van het parallelle pad door het grasland. Het is dan wel nodig om dit pad beter aan te geven door middel van bebording met eventueel een kaartje van de locatie. Zo worden voetgangers opmerkelijk gemaakt op het alternatief, en weten ze waar het pad heen leidt.

Foto 2; profiel van de Molenweg te Bemelen, als voorbeeld

Aanliggende grondeigenaren zullen de weg moeten blijven gebruiken. Zij kunnen onder voorwaarden een sleutel van de slagboom krijgen. Omdat dit pachters van Staatsbosbeheer zijn is het eenvoudig om met hen in contact te komen. Om te voorkomen dat deze gebruikers door de plassen moeten rijden en daarmee mogelijk geelbuikvuurpadden dood rijden kunnen de inritten naar de percelen verlegd worden. Een gebruiker rijdt dan voor de oostelijke percelen zo ver mogelijk oostelijk zijn perceel op. Hetzelfde geldt voor de westelijke percelen; deze worden zo ver mogelijk westelijk betreden. Voor de geadviseerde locaties van de nieuwe poorten zie maatregelenkaart 2 (fig 3).

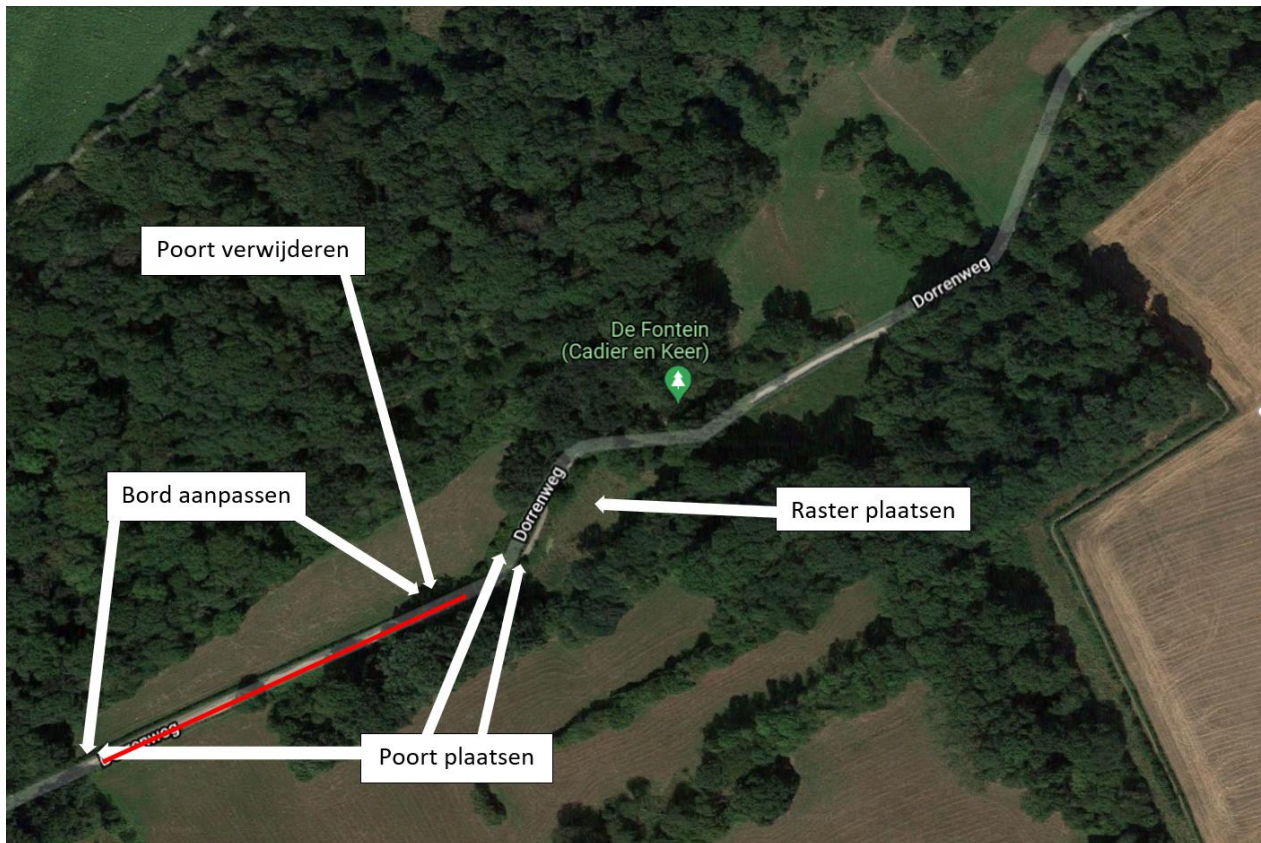

Fig. 3; maatregelenkaart 2 (rode lijn = nieuw aan te brengen profiel)

Met de lokale faunabeheerder zal moeten worden overlegd over de toegang tot de weg. Het is wenselijk dat deze de weg zo weinig mogelijk gebruikt, en zoveel mogelijk gebruik maakt van alternatieven om zijn jachtveld met een voertuig te betreden. Mogelijk krijgt hij een sleutel voor de gevallen waarin het wel nodig is de weg te berijden. Hou in gedachten dat geelbuikvuurpadden ook 's nachts actief zijn en het gevaar op doodrijden van dieren dan even groot of zelfs groter is. Voor ruiters zal de afsluiting van de weg geen probleem zijn, zij kunnen net als voetgangers en fietsers passeren langs de slagboom.

Beheer

Aandachtspunt in het beheer van de plassen op de weg is het vanzelf in stand blijven van de plassen. Onder het huidige gebruik bleek dit geen probleem te zijn. Wanneer echter blijkt dat door het verminderde gebruik de wateren niet meer hun pionierstaat behouden zal er ingegrepen moeten worden. Dit kan bijvoorbeeld door in de winterperiode, wanneer de dieren in winterrust zijn en zich niet in de plassen bevinden, met een trekker of ander voertuig de plassen te herstellen. Waarschijnlijk volstaat het om een paar keer heen en weer te rijden door de plassen. De directe omgeving van de bakken en poelen verruigt momenteel door het ontbreken van beheer. Geadviseerd wordt om het raster weer te herstellen, aangepast op de locatie van het nieuwe wegprofiel. Vanaf dan kan er weer begraaasd worden. Schapenbegrazing heeft hierbij de voorkeur omdat hierbij de vegetatie kort wordt afgegraaasd, waardoor de bodem goed opwarmt. Bovendien zijn schapen gewoonlijk slechts een korte periode in een terrein aanwezig, waardoor er ook slechts over een korte periode verkeersbewegingen nodig zijn voor het brengen van drinkwater en het inspecteren van de dieren. Het beheer van de bakken en poelen wordt meegenomen in het poelenbeheerplan van Staatsbosbeheer dat momenteel wordt opgesteld.